

Základní škola Kutná Hora, Kamenná stezka 40

Program poradenských služeb ve škole 2024 - 2025

1. Popis a vymezení rozsahu činností pracovníků školního poradenského pracoviště

Kdo tvoří školní poradenské pracoviště ZŠ Kutná Hora, Kamenná stezka 40?

- výchovná poradkyně Mgr. Libuše Štická, zástupkyně ředitele
- školní metodička prevence Mgr. Simona Soukupová
- školní speciální pedagožka Mgr. Barbora Vašková
- školní psycholožka Mgr. Helena Hošková
- ukrajinská psycholožka Iryna Zakharova,

Kde a kdy najdete jednotlivé členy našeho školního poradenského pracoviště (včetně kontaktů)?

- výchovná poradkyně **Mgr. Libuše Štická**, zástupkyně ředitele
  - o libuse.sticka@zskamenka.cz, 1. patro, ředitelna, každý den po domluvě
- školní metodička prevence Mgr. Simona Soukupová, zástupkyně ředitele pro prevenci
  - o simona.soukupova@zskamenka.cz, přízemí -dveře vedle schodů, každý den po domluvě
- školní speciální pedagožka Mgr. Barbora Vašková
  - o barbora.vaskova@zskamenka.cz, 737 558 677, 2. patro, konzultovna ŠPP, každý den po domluvě
- školní psycholožka Mgr. Helena Hošková
  - o helena.hoskova@zskamenka.cz, 737 892 850, 2. patro, konzultovna šk. psycholog, ... po domluvě
- ukrajinská psycholožka Iryna Zakharova,
  - o iryna.zakharova@zskamenka.cz, 1. patro, konzultovna TDZ, každý čtvrtek po domluvě

Čím se řídí činnost školního poradenského pracoviště?

Rozsah činností jednotlivých členů školního poradenského pracoviště se řídí vyhláškou č. [72/2005 Sb.](#)

Co patří do činností výchovného poradce?

Ke standardním činnostem výchovného poradce patří:

I. Poradenské činnosti:

1. Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků, tj. zejména:

a) koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství - kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací cesty žáka,

b) základní skupinová šetření k volbě povolání, administrace, zpracování a interpretace zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy preferencí v oblasti volby povolání žáků,

c) individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti ve spolupráci s třídním učitelem,

d) poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků ve spolupráci s třídním učitelem,

e) spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy,

f) zajišťování skupinových návštěv žáků školy v informačních poradenských střediscích krajských poboček Úřadu práce České republiky a poskytování informací žákům a zákonným zástupcům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek,

g) poskytování služeb kariérového poradenství žákům cizincům se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám.

2. Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky, včetně spolupráce na přípravě, kontrole a evidenci plánu pedagogické podpory pro žáky s potřebou podpůrného opatření v 1. stupni.

3. Zprostředkování vstupní a průběžné diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádně nadané žáky ve školských poradenských zařízeních.

4. Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními při zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

5. Příprava podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření u těchto žáků.

6. Poskytování služeb kariérového poradenství pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zejména pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona.

II. Metodické a informační činnosti

1. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy:

a) v otázkách kariérového rozhodování žáků,

b) s přípravou a vyhodnocováním plánu pedagogické podpory,

c) s naplňováním podpůrných opatření ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,

d) s tvorbou a vyhodnocováním individuálních vzdělávacích plánů,

e) v práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky.

2. Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence pedagogickým pracovníkům školy.

3. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy v otázkách kariérového rozhodování žáků, integrace, individuálních vzdělávacích plánů, práce s nadanými žáky apod.

4. Předávání odborných informací z oblasti kariérového poradenství a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pedagogickým pracovníkům školy.

5. Poskytování informací o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízení v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům.

6. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízení a jejich zajištění v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

7. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

Co patří do činností školního metodika prevence?

Ke standardním činnostem školního metodika prevence patří:

I. Metodické a koordinační činnosti

1. Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.

- 2.** Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování.
- 3.** Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
- 4.** Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
- 5.** Individuální a skupinová práce se žáky a studenty s obtížemi v adaptaci, se sociálně-vztahovými problémy, s rizikovým chováním a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.
- 6.** Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.
- 7.** Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími odbornými pracovišti, zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování.
- 8.** Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
- 9.** Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.
- 10.** Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

II. Informační činnosti

- 1.** Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- 2.** Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- 3.** Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování, zejména orgánů státní správy a samosprávy, středisek výchovné péče, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení, Policie České republiky, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, nestátních organizací působících v oblasti prevence, center krizové intervence a dalších zařízení, institucí a jednotlivých odborníků.
- 4.** Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.

5. Vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

III. Poradenské činnosti

1. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště ve spolupráci s třídními učiteli.

2. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.

3. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Co patří do činností školního psychologa

Ke standardním činnostem školního psychologa patří:

- 1) Podílí se na vytváření programu poskytování pedagogicko-psychologických poradenských služeb ve škole, včetně programu primární prevence.
- 2) Komunikuje s vedením školy, pedagogy, žáky a zákonnými zástupci.

III. I Diagnostika, depistáž

- 1) Spolupráce při zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání.
- 2) Depistáž specifických poruch učení v základních a středních školách.
- 3) Diagnostika při výukových a výchovných problémech žáků.
- 4) Depistáž a diagnostika nadaných dětí.
- 5) Zjišťování sociálního klimatu ve třídě.
- 6) Screening, ankety, dotazníky ve škole.

III. II Konzultační, poradenské a intervenční práce

- 1) Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kterým jsou poskytována podpůrná opatření prvního stupně, zejména pomoc při sestavování plánu pedagogické podpory a vedení.

- 2) Péče o žáky, kterým jsou poskytována podpurná opatření druhého až pátého stupně, zejména pomoc při sestavování individuálního vzdělávacího plánu a vedení.
- 3) Individuální případová práce se žáky v osobních problémech, zejména konzultace a vedení.
- 4) Krizová intervence a zpracování krize pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce.
- 5) Prevence školního neúspěchu žáků, zejména náprava a vedení.
- 6) Kariérové poradenství u žáků.
- 7) Techniky a hygiena učení pro žáky.
- 8) Skupinová a komunitní práce s žáky.
- 9) Koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy apod.
- 10) Podpora spolupráce třídy a třídního učitele.
- 11) Individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání.
- 12) Konzultace se zákonnými zástupci při vzdělávacích a výchovných problémech dětí.
- 13) Podpora tolerantního a multikulturního prostředí ve škole a školském zařízení.
- 14) Podpora pro dlouhodobě selhávající žáky ve vzdělávání.

III. III Metodická práce a vzdělávací činnost

- 1) Participace na přípravě programu zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání.
- 2) Metodická podpora při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- 3) Metodická pomoc třídním učitelům.
- 4) Pracovní semináře pro pedagogické pracovníky, konzultace a metodické vedení.
- 5) Účast na pracovních poradách školy.
- 6) Koordinace poradenských služeb poskytovaných ve škole, zejména výchovného poradce, školního metodika prevence a třídních učitelů.
- 7) Koordinace poradenských služeb mimo školu a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními.
- 8) Metodické intervence z psychodidaktiky pro učitele, včetně podpory při tvorbě školního vzdělávacího programu.
- 9) Besedy a osvěta zákonným zástupcům.
- 10) Prezentační a informační činnost.
- 11) Participace na přípravě přijímacího řízení ke vzdělávání ve střední škole.

Co patří do činností školního speciálního pedagoga?

Ke standardní činnosti školního speciálního pedagoga patří:

1. Podílí se na vytváření programu poskytování pedagogicko-psychologických poradenských služeb ve škole, včetně programu primární prevence.
2. Komunikuje s vedením školy, pedagogy, žáky a zákonnými zástupci.

I. Diagnostika a depistáž

1. Spolupráce při zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání dle potřeb a možností školy a školního poradenského pracoviště.
2. Vyhledávání žáků s rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb a zařazení do vhodného preventivního, zejména stimulačního, nebo intervenčního programu.
3. Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče.
4. Vytyčení hlavních problémů žáka, stanovení plánu pedagogické podpory v rámci školy a mimo ni a stanovené druhu, rozsahu, frekvence, a trvání intervenčních činností.
5. Diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb žáka, zejména shromažďování údajů o žákovi, včetně anamnézy rodinné a osobní, dále speciálně pedagogická diagnostika, zejména při vzdělávacích problémech žáků, pro navazující intervence ve školním prostředí, speciálně pedagogická diagnostika předpokladů pro čtení, psaní, počítání, předpokladů rozvoje gramotnosti, analýza získaných údajů a jejich vyhodnocení.
6. Speciálně pedagogická a etopedická diagnostika při výchovných problémech, stanovení intervenčního přístupu v rámci školy i mimo ni, dle potřeb, možností a profilace školy.
7. Screening, ankety, dotazníky ve škole týkající se speciálních vzdělávacích potřeb a rizika vzniku speciálních vzdělávacích potřeb.

II. Konzultační, poradenské a intervenční práce

1. Intervenční podpora při realizaci plánu pedagogické podpory.
2. Dlouhodobá i krátkodobá individuální speciálně pedagogická péče za účelem naplňování podpůrných opatření pro žáky, speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, reedukační, kompenzační a stimulační činnosti; se žákem s rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb.
3. Dlouhodobá i krátkodobá speciálně pedagogická péče o skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, reedukační, kompenzační a stimulační činnosti; se skupinami žáků s rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb.
4. Participace na vytvoření individuálního vzdělávacího plánu u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo plánu pedagogické podpory u žáků s rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb ve spolupráci s třídním učitelem, učitelem odborného předmětu, s vedením školy, se zákonnými zástupci žáka, se žákem a s ostatními partnery podpůrného týmu uvnitř i vně školy.

- 5.** Průběžné vyhodnocování účinnosti poskytovaných podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb u žáků, dle potřeby navržení a realizace úprav.
- 6.** Preventivní intervenční programy v oblasti školního neúspěchu/výchovných problémů s uplatněním speciálně pedagogických/etopedických přístupů.
- 7.** Participace na kariérovém poradenství - volba vzdělávací dráhy žáka, individuální provázení žáka.
- 8.** Úpravy školního prostředí, zajištění speciálních pomůcek a didaktických materiálů.
- 9.** Individuální konzultace pro rodiče, zabezpečení průběžné komunikace a kontaktů s rodiči žáka/zákonnými zástupci.
- 10.** Individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti speciálních vzdělávacích potřeb a rizika vzniku speciálně vzdělávacích potřeb.
- 11.** Speciálně pedagogické přístupy při řešení multikulturní problematiky ve školním prostředí.
- 12.** Konzultace s pracovníky školských a dalších poradenských zařízení.

III. Metodické, koordinační a vzdělávací činnosti

- 1.** Příprava a průběžná úprava podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole - koordinace speciálně pedagogických poradenských služeb na škole.
- 2.** Metodická pomoc třídním učitelům při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb.
- 3.** Metodické činnosti pro další pedagogické pracovníky školy - specifika výuky a možnosti žáků dle druhu a stupně speciálních vzdělávacích potřeb, návrhy metod a forem práce se žáky - jejich zavádění do výuky, instruktáže využívání speciálních pomůcek a didaktických materiálů.
- 4.** Pracovní semináře pro pedagogické pracovníky v oblasti speciálních vzdělávacích potřeb a rizika jejich vzniku.
- 5.** Kooperace s pedagogickými pracovníky školy zajišťujícími poradenské služby.
- 6.** Kooperace se školskými poradenskými zařízeními a s dalšími institucemi a odbornými pracovníky ve prospěch žáka se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb.
- 7.** Participace na vytváření školních vzdělávacích programů, individuálních vzdělávacích plánů, plánů pedagogické podpory s cílem rozšíření služeb a zkvalitnění péče o skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb.
- 8.** Koordinace a metodické vedení asistentů pedagoga ve škole.
- 9.** Besedy a osvěta zejména zákonným zástupcům.

2. Preventivní program školy

<https://www.zsks.kutnahora.cz/informace-skolního-metodika-prevence/preventivni-program-skoly/>

3. Program prevence školní neúspěšnosti

<https://www.zsks.kutnahora.cz/informace-skolního-metodika-prevence/strategie-predchazeni-skolni-neuspesnosti-2023-2024/>

4. Preventivní program proti šikanování a dalším projevům rizikového chování

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení.

Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se setkáváme ve školním prostředí, je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Vybrané části z metodického pokynu (Č.j. MŠMT-21149/2016)

- **Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky.** V souladu se školským zákonem jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.
- **Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:**
  - dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR.
  - dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí.
  - škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.
- **Pedagogický pracovník**, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, **se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení**, případně nepřekažení trestného činu.
- Nejúčinnějším způsobem, jak ochránit děti před šikanou, je vytvoření **školního programu proti šikanování**. Ten si tvoří každá škola sama a zahrnuje v sobě metody řešení a další opatření zaměřená

přímo na nápravu šikanování. Předpokladem jeho fungování je dobrá všeobecná prevence rizikového chování ve škole. Ředitel školy se musí orientovat v metodice, organizaci a právní problematice šikanování, dále by měla mít škola má vyškoleného alespoň jednoho odborníka pro koordinaci a následně i pro řešení šikany (zpravidla školní metodik prevence).

- Školní program proti šikanování má 13 komponent (hlavních součástí).
- Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů **běžná, ale i mimořádná nápravná opatření**:
  - napomenutí a důtka třídního učitele či ředitele školy,
  - podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy (nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku),
  - snížení známky z chování, převedení do jiné třídy,
  - individuální výchovný plán pro agresora apod.
- Doporučuje se dále **pracovat s agresorem, s obětí šikany i s celým třídním kolektivem**. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod.
- V případech podezření nebo již prokazatelných projevů šikany, které nejsou bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně školního metodika prevence či výchovného poradce, je zcela na místě **obrátit se na ředitele příslušné školy nebo školského zařízení**.
- Pokud se však projevívá nečinnost i ze strany ředitele a postup školy v řešení šikany je nedostatečný, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České školní inspekci (dále jen „ČŠI“). Stížnost podaná písemně, osobně nebo v elektronické podobě se přijímá na všech pracovištích ČŠI.

Co to je šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a opakované užití fyzických a psychických útoků jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.

- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenyiny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností!)

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno i pozorovat strach.

- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- Zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.
- Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma více než mělo ve zvyku.

Č.j. MŠMT-21149/2016

Postup školy v případě podezření na šikanu

- **Konfrontovat** svá pozorování nebo ohlášení s ostatními kolegy.
- **Oznámit** své podezření vedení školy, **konzultovat** další postup. Dohodnout se, kdo povede vyšetřování, popřípadě přizvat psychologa.
- Mezi čtyřma očima **vyslechnout** více nezaujatých **svědků** / spolužáků /. Vést **písemný záznam**, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech a místech.
- **Spojit se s rodiči případné oběti**, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Požádat je o spolupráci.
- **Vyslechnout oběť** – citlivě, zcela diskrétně, zaručit bezpečnost a důvěrnost informací. Vše zapisovat nebo nahrávat.
- **Vedení rozhovoru s obětí šikany** (zpracováno podle Mgr. Jiřího Maléře)
  1. Přejde-li žák sám ohlásit ubližování, **nepoužívat** při rozhovoru slovo **šikana**.
  2. Pochválit ho za to, že našel odvahu přijít. Nepoužívat větu „Jsem ráda, že jsi přišel“, ale „To je dobře, že jsi za mnou přišel“.

3. Nevím, jestli bych já tohle ve tvém věku dokázala (nenálepkovat, že je obětí)
  4. Není někdo ve tvé třídě, kdo prožívá něco podobného jako ty? (Dělat trochu nevědomého, nechápavého)
  5. Je tam někdo, komu je ubližováno a někdo kdo mu ubližuje?
  6. Kdo to tam dělá?
  7. Kdo to vlastně vymýšlí?
  8. Teprve potom zahájit výslech **co, kdy, kde, kdo, jak a proč?** Jak dlouho to trvá?
- **Vyslechnout agresory** – překvapit je rozhovorem mezi čtyřma očima, znemožnit domluvu výpovědí. Vytipovat nejslabší článek, dovest k přiznání či vzájemnému obviňování.
  - Požádat vedení školy o **svolání výchovné komise** (vedení školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitel, psycholog). Ta posoudí na základě shromážděných informací, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň závažnosti, navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku. Konzultovat případné tresty.
  - **Pozvat** individuálně k jednání **rodiče agresorů**, seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, **zvážit oznámení Policii ČR** – závisí na věku agresorů, na intenzitě a závažnosti šikany.
  - **Rozebrat situaci se třídou**, prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků.
  - Pokud se situace vyřeší pouze odchodem některých žáků, měl by **odejít agresor, a nikoli oběť**.
  - **Postihnout agresora** v souladu se Školním řádem

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací** agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si **oběť** svoji situaci řešila **sama**, „postavila se jí“
- nucení žáků, aby **veřejně** řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení **rozhovoru s žákem** o situaci **před ostatními žáky**, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany **společně**
- nedostatečného vyhodnocení** závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému** (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému** (např. násilím)
- příliš **autoritativního řešení** (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- předjímání recidivy útočníka**

řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (**zbytečná kriminalizace útočníka**)

automatického **obviňování oběti** (sekundární viktimizace)

vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

(1) Rodičovská odpovědnost zahrnuje **povinnosti a práva rodičů**, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodiče mají **rozhodující úlohu ve výchově dítěte**. Rodiče pak mají být všestranně **příkladem svým dětem**, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.

(2) Škola by měla hned na začátku školního roku **informovat rodiče o programu proti šikanování**.

(3) Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte, je nutné rodiče **v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat**. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit

(4) Škola **nezve rodiče protagonistů šikany do školy**, když ještě šikana není vyšetřena. V praxi se vyskytuje **závažná chyba**, kdy si ředitelé pozvou najednou rodiče údajných obětí a údajných agresorů, podezřelé žáky, některé pedagogy a **vyšetřují situaci se všemi najednou, případně pořizují video nebo audio záznam**.

(5) **Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně**. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je **rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy** a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.

(6) Vážnou **chybou je neinformování rodičů** o řešení šikany. Chybou je taktéž nepřipravená třídní schůzka a opakované řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí.

(7) **Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila**. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

(8) Rozhovory s rodiči, rozhovory s protagonisty šikany (obětmi, svědky, agresory) jsou náročné. Určený pedagog pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz – první pomoc při šikanování.

4. 2. Program proti kyberšikaně

Co je to kyberšikana

Kyberšikanu definujeme jako **zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu.** Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnický. Povaha a provedení útoků pak určují její závažnost.

Předpona kyber – značí prostředí, ve kterém se šikana odehrává, tedy kybernetický svět počítačů, internetu a mobilních telefonů. Kyberšikana může samozřejmě probíhat i přes jiné technické komunikační prostředky, např. pagery, v české realitě jsou však v drtivé většině využívány právě výše zmíněné mobilní telefony a internet.

Projevy kyberšikany

- Pomlouvání, zastrašování, urážení, zesměšňování nebo jiné ztrapňování (prostřednictvím e-mailu, SMS zpráv, v chatu nebo diskuzích)
- Pořizování zvukových záznamů, videí či fotografií, jejich upravování a následné zveřejňování s cílem poškodit zachycenou osobu
- Vytváření internetových stránek, které urážejí, pomlouvají či ponižují konkrétní osobu
- Zneužívání cizího účtu
- Vydírání pomocí mobilu nebo internetu
- Obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním
- Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť
- Vyloučení z virtuální komunity

Znaky kyberšikany

- Anonymita útočníků – přezdívka, neznámá e- mailová adresa,
  - Nemožnost schovat se do bezpečí domova
  - Původce bývá fyzicky, psychicky slabý jedinec, oběť kyberšikany, člověk, který má málo kamarádů, je na virtuálním světě závislý.
  - Agresor je ve virtuálním světě schovaný a může se chovat jinak než by se choval v reálném světě – udává jiný věk, pohlaví, bydliště....
  - Oběti kyberšikany jsou často uzavřené do sebe, nekomunikují s okolím, špatně se rozpoznává (u šikany vidíme modřiny, roztrhané oblečení...)
- Č.j. MŠMT-21149/2016

Postup školy v případě podezření na kyberšikanu

- **Oznámit** své podezření vedení školy, **konzultovat** další postup. Dohodnout se, kdo povede vyšetřování, popřípadně přizvat psychologa.
- **Zajistit ochranu oběti** kontaktováním operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu atd.
- **Zajistit** dostupné **důkazy** s podporou IT kolegy, **vést písemný záznam**.
- **Vyslechnout oběť** - vyšetřit důkladně všechny souvislosti incidentu, spolupracovat s webovým prostředím, kde došlo ke kyberšikaně
- **Uchovat** veškeré **důkazy** kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být zahájeno proti útočníkovi či útočníkům vyšetřování
- **Ukončit komunikaci** z pozice oběti, nekomunikovat s útočníkem, nevyhrožovat mu, nemstít se.
- **Vyslechnout agresory** – překvapit je rozhovorem mezi čtyřma očima, znemožnit domluvu výpovědí. Vytipovat nejslabší článek, dovest k přiznání či vzájemnému obviňování.
- **Informovat rodiče** oběti i agresora, nekonfrontovat oběť a agresora
- **Poučit rodiče** o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.). Některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy.
- **Postihnout agresora** v souladu se Školním řádem.

Šikana zaměřená na učitele: jak ji předcházet a jak ji řešit

(1) Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako **celostní** a multidimenzionální **problém**, který se **týká všech členů školy**. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. **Odpovědnost** za prevenci a řešení šikany **nese vedení školy, potažmo také zřizovatel**.

(2) Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k **narušení** jasně definovaných **rolí (učitel × žák) a žák/student** se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.

(3) Šikana zaměřená na učitele se **nejčastěji odehrává ve škole** – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

(4) Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti.. Je zapotřebí, aby **škola vytvořila bezpečné prostředí** a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

(5) Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Prevence stojí na celoškolním přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde

Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.

Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.

Pedagog nastavuje a uplatňuje **jasná pravidla ve třídě**; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.

Pedagog posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.

Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.

Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.

Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.

Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

(6) Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele Dále je důležité respektovat tyto zásady:

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici **oběti**, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by **vyhledat pomoc ostatních**. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Proto je zapotřebí, aby tuto skutečnost škola neočekávala a nevyžadovala. Naopak je zapotřebí, aby **podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci**, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

Škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.

V případě bezprostředního **ohrožení pedagoga žákem/žáky** se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a **požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy** pro zajištění dohledu ve třídě, případně **izolaci agresora** a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.

Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, **vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu**, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkosti, zvýšená citlivost, nechut k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.

Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí **škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě** (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).

V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

4. 3. Schránka důvěry

Máš problém, o kterém se stydíš nebo bojíš otevřeně mluvit?

Něco tě tíží a nevíš si rady?

Potřebuješ pomoci a nemáš odvalu přijít osobně?

Máš pocit, že se ubližuje někomu jinému?

Postrádáš něco ve škole nebo jsi s něčím nespokojený/á?

Máš dobrý nápad a chceš ho nějakým způsobem realizovat?

Potřebuješ vyjádřit svůj názor nebo připomínku?

Svěř se se vším Schránce důvěry, která byla obnovena v podobě schránky umístěné na stěně vpravo vedle druhých vstupních dveří při vstupu do školy s označením SCHRÁNKA DŮVĚRY.

Schránku důvěry můžeš využívat v případě potřeby řešit **vlastní osobní či studijní problémy**, případně **upozornit na vážné osobní nesnáze spolužáků**, o nichž se domníváš, že sami nemají odvalu je nahlásit, nebo **na náznaky šikany**, jež ve svém okolí zaznamenáš.

Do schránky můžeš vhazovat své vzkazy napsané na papíře, rukou či vytištěné psané elektronicky.

Obracet se přirozeně můžeš přímo

na paní Simonu Soukupovou, zástupkyni ředitele pro prevenci,

na paní Libuši Štickou, výchovnou poradkyni a zástupkyni ředitele školy,

na paní Barboru Vaškovou, školní speciální pedagožku

na paní Helenu Hoškovou, školní psycholožku

na paní Irynu Zakharovou, ukrajinskou psycholožku,

